

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора Мірчука Богдана Миколайовича на дисертаційну роботу Махницького Дмитра Миколайовича «Профілактика і лікування вторинних зубощелепних деформацій у дітей зумовлених ранньою втратою зубів», подану для захисту на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія у спеціалізовану вчену раду Д.41.563.01 в Державній установі «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії НАМН України»

Актуальність теми дослідження. Численні дослідження, проведені в Україні, свідчать про високий рівень розповсюдженості зубощелепних аномалій серед дитячого населення - 75-80%, що значно перевищує показники ВООЗ, у відповідності з якими розповсюдженість зубощелепної патології досягає 68%.

Відомо, що на розвиток зубощелепних аномалій і деформацій значний вплив мають несприятливі фактори зовнішнього середовища, соматичний стан здоров'я дитини, захворювання твердих тканин зубів і пародонту, стан гігієни порожнини рота, тощо.

Згідно даних літератури передчасне видалення тимчасових і постійних зубів спостерігається майже у третини дітей, що часто супроводжується характерними морфологічними і функціональними порушеннями. Раннє видалення зубів призводить до дистрофічних змін в періодонті, пульпі й твердих тканинах їх антагоністів, що знижує тонус жувальних м'язів і може викликати структурні зміни суглобового диску й дисфункцію СНЩС. При відсутності протезування дефектів зубних рядів, зумовлених передчасною втратою зубів, спостерігаються горизонтальні переміщення зубів у напрямку дефектів, вкорочення зубних рядів, затримка прорізування постійних зубів або їх ретенція, вертикальні переміщення зубів антагоністів, створюються передумови для розвитку дистального, мезіального, глибокого прикусу. Саме тому, розробка раціональних методів протетичного лікування дефектів зубних

рядів у дітей і підлітків для попередження вторинних деформацій зубних рядів є своєчасною і актуальною темою дослідження.

Доцільність вибору теми роботи підтверджує і той факт, що вона виконувалась згідно з планом науково-дослідних робіт кафедри ортопедичної стоматології і ортодонтії ПВНЗ «КМУ УАНМ» «Підвищення ефективності ортопедичного і ортодонтичного лікування хворих з дефектами зубів, зубних рядів, аномаліями і деформаціями зубощелепного апарату», Державна реєстрація № 0106U11147.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Дисертаційна робота виконана на сучасному науковому рівні та достатній кількості клінічного матеріалу. Для вирішення поставлених задач автором проведені епідеміологічні, клінічні, антропометричні, імунологічні, мікробіологічні, рентгенологічні та статистичні дослідження. Автор використав сучасні методи досліджень, які адекватні поставленим задачам, що підтверджує достовірність отриманих результатів.

Для досягнення мети - підвищення ефективності профілактики та лікування вторинних зубощелепних деформацій у дітей, зумовлених ранньою втратою зубів, шляхом удосконалення їх діагностики, профілактики та розробки раціональних способів лікування проведені епідеміологічні обстеження 1831 особи, які проживають у м. Києві: 347 дітей у віці 2-6 років, 1323 школярів і 143 студентів у віці 18 років. Окрім того, 148 осіб взято на протетичне лікування з використанням різних конструкцій дитячих зубних протезів для профілактики вторинних зубощелепних деформацій. Результати підтверджуються достатньою кількістю клінічних та лабораторних досліджень.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях та авторефераті

Отримані автором результати проведених досліджень відображені в достатній кількості друкованих праць: за матеріалами роботи опубліковано 14

наукових праць, з яких 5 статей у наукових фахових виданнях України (в тому числі 1 стаття у журналі, що входить до міжнародних наукометричних баз), 2 патенти на корисну модель, 7 тез доповідей в матеріалах науково-практичних конференцій та з'їзду.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження

Вперше отримано наукові дані про частоту виникнення дефектів зубних рядів і вторинних зубощелепних деформацій серед дитячого населення м. Києва у віковому аспекті впродовж 2009-2012 років.

Встановлено, що у дітей віком 2-6 років частота виникнення дефектів зубних рядів складає 10,9 %, а у дітей віком 7-18 років – 15,4 %, при цьому найпоширенішою формою вторинних зубощелепних деформацій є зубоальвеолярне видовження, яке спостерігалось майже у половини дітей (41,5 % та 44,7 % у різних вікових періодах).

Вперше розроблено схему-алгоритм проведення диференційної діагностики вторинних зубощелепних деформацій, пов'язаних з ранньою втратою зубів у дітей.

Вперше обґрунтовано використання комбінованого поліефірного матеріалу для виготовлення базису знімних пластинчастих протезів у дітей й доведена нешкідливість його використання в дитячій практиці, що підтверджується відсутністю негативного впливу на гуморальні та клітинні фактори місцевого імунітету матеріалу який вивчався в дослідженнях *in vivo* та в експерименті *in vitro*.

Вперше за результатами мікробіологічних досліджень доведено перевагу розробленого знімного протеза, виготовленого із комбінованого поліефірного матеріалу, для користування дітьми у порівнянні з акриловими протезами, про що свідчить зменшення на поверхні протезів полімікробних асоціацій у відношенні представників родини *Enterobacteriaceae* і представників роду *Pseudomonas* та відсутність змін в якісному та кількісному складі грибів роду *Candida*.

**Оцінка змісту роботи, її значення у цілому,
зауваження щодо оформлення**

Дисертаційна робота Махницького Д.М. «Профілактика і лікування вторинних зубощелепних деформацій у дітей зумовлених ранньою втратою зубів» побудована за класичною схемою і викладена на 158 сторінках, складається з вступу, огляду літератури, опису матеріалу та методів дослідження, чотирьох розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів досліджень, висновків, списку використаних джерел та додатків. Список використаної літератури налічує 140 джерел. Робота ілюстрована 44 рисунком і 11 таблицями.

У вступі повністю розкрито актуальність і значення представленої проблеми. Мета сформульована конкретно і чітко. Вибрані автором завдання повністю узгоджуються з подальшими дослідженнями, вказано на особистий внесок автора.

Зауваження стосуються технічних описок в тексті (стр.9).

Розділ 1, огляд літератури складається з 4 підрозділів. Автор аналізує дані вітчизняних і закордонних літературних джерел щодо розповсюдженості дефектів зубів і зубних рядів у дітей, морфологічних та функціональних змін зубощелепного апарату, зумовлених ранньою втратою зубів у дітей та потребу у протезуванні, описує відомі методи ортопедичного лікування дітей з дефектами зубних рядів у різні вікові періоди та вплив базисів знімних пластинкових протезів з акрилових пластмас на тканини протезного ложа.

У цілому зауважень до розділу немає, за винятком деяких орфографічних неточностей.

У **розділі 2** “Матеріал та методи досліджень” автором надано характеристику досліджуваних груп дітей, викладено методи стоматологічного обстеження. Наведені методи клінічних, антропометричних, імунологічних, мікробіологічних та рентгенологічних досліджень.

Зауваження. В тексті не завжди є посилання на літературні джерела методик дослідження (стр.42, 45)

Розділ 3 «Результати обстеження дітей» складається із трьох підрозділів.

Автором, результаті огляду 430 дітей у віці 2-6 років, патологічні види прикусу виявлено у 37,9% осіб: глибокий прикус – у 18,4%, дистальний прикус – у 10,2%, відкритий прикус – у 3,7%, медіальний прикус – у 3,3%, перехресний прикус – у 2,3% дітей. Дефекти зубних рядів склали 10,9%, автор також констатує значне зростання з віком тотальних дефектів твердих тканин зубів: від 3% у 2-4 річних до 15,6% у 5-6 річних.

Обстеження 1383 дітей у віці 7-18 років свідчить, що у 36,1% школярів виявлено дистальний прикус, у 5,3% - медіальний прикус, у 2,9% - відкритий прикус, у 28,2% - глибокий прикус, у 7,4% - перехресний прикус. Дефекти коронкової частини зубів виявлено у 46,5% дітей і у 15,4% - дефекти зубних рядів.

Розділ достатньо інформативний. Результати досліджень проілюстровані в достатній кількості: 1 таблиця і 3 рисунки.

Зауваження стосується дещо суперечливого ствердження про саморегуляцію дистального прикусу (стор.58) і про відсутність саморегуляції перехресного прикусу (стор. 60). Можливо доцільно провести аналіз динаміки розповсюдженості патологічних прикусів, беручи до уваги, що у м.Києві успішно і якісно проводиться ортодонтичне лікування.

Таблиця 3.1. «Поширеність аномалій прикусу серед дітей, взятих на лікування» - дещо некоректна назва. Ортогнатичний і нейтральний прикус не є патологічними прикусами.

Розділ 4 «Результати імунологічних досліджень» містить таблиці і діаграми, що суттєво впливає на інформативність і сприйняття аналізу цифрових даних дослідження. Проведені автором експериментальні дослідження свідчать про відсутність негативного впливу на гуморальні та клітинні фактори місцевого імунітету екстрактів з КПЕМ, що використовується в якості базису при виготовленні часткових зубних протезів у дітей.

Розділ містить 7 рисунків і 5 таблиць.

Розділ 5 «Результати мікробіологічних досліджень». Проведено порівняльне вивчення видового і якісного складу умовно-патогенної мікрофлори, виділеної з поверхні протезів, виготовлених з двох різних штучних матеріалів: акрилової пластмаси та КПЕМ. Всього було обстежено 20 дітей із знімними пластинчатими протезами. Автор показав, що у випадку використання протезів з КПЕМ кількість пацієнтів з полімікробними асоціаціями зменшилася у відношенні представників родини *Enterobacteriaceae* та представників роду *Pseudomonas*, та не виявлено будь-яких змін в якісному та кількісному складі грибів роду *Candida* при використанні акрилових протезів та протезів з КПЕМ.

Розділ містить 2 таблиці.

Розділ 6 «Особливості профілактики та лікування вторинних зубощелепних деформацій у дітей в різні періоди формування зубощелепного апарату» ілюстрований рисунками, фото пацієнтів до і після лікування, виписки з медичної карти, наведений алгоритм обстеження пацієнтів з дефектами зубних рядів

Автор на основі клінічних досліджень переконливо доказав що запропонований частковий знімний протез з КПЕМ власної конструкції може використовуватися у дітей в різні періоди становлення прикусу для профілактики та лікування вторинних деформацій зубних рядів при дефектах зубних рядів фронтальної та бокових ділянок. Протез відрізняється простотою виготовлення, що дозволяє пацієнтам отримати його в перше відвідування, більш надійною фіксацією на протезному ложе ніж у акрилових часткових знімних протезів. Розроблений адгезивний мостоподібний протез на вкладках з конусоподібними отворами для відновлення дефектів зубних рядів у фронтальній ділянці може застосовуватися у дітей старшого віку в постійному періоді прикусу для профілактики вторинних деформацій зубних рядів. Особливості конструкції протеза дозволяють здійснити надійну його фіксацію і, при необхідності, зняття без пошкодження твердих тканин опорних зубів.

Розроблений адгезивний мостоподібний протез на вкладках з конусоподібними отворами для відновлення дефектів зубних рядів у фронтальній ділянці дисертант рекомендує застосовуватися дітям старшого віку в постійному періоді прикусу для профілактики вторинних деформацій зубних рядів. Автор стверджує, що особливості конструкції протеза дозволяють здійснити надійну його фіксацію і, при необхідності, зняття без пошкодження твердих тканин опорних зубів.

Зауваження. Авторіві доцільно було більш детально описати показання і протипоказання щодо застосування мостоподібного протезу на вкладках.

Розділ містить 33 рисунки і 1 таблицю.

У розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» автор підсумовує проведені дослідження. Послідовність викладення матеріалу допомагає акцентувати увагу на наукових і практичних досягненнях автора.

Висновки, їх 6, аналізують результати проведених досліджень у відповідності до поставлених задач дослідження, викладені конкретно, обґрунтовано, наведені кількісні показники.

Практичні рекомендації є доступними і конкретними та можуть бути використані у практичній роботі лікарів-стоматологів.

У роботі зустрічаються поодинокі друкарські помилки на письмі та невдалі стилістичні вислови, які не мають принципового значення і суттєво не впливають на загальне позитивне враження від наукової праці, як за змістом, так і за оформленням.

У цілому дисертаційна робота оформлена у відповідності до вимог, результати досліджень достатньо аргументовані і не викликають сумнівів.

В авторефераті та опублікованих працях автором повністю відображено основні положення дисертації.

У плані дискусії пропонується дисертанту надати пояснення з деяких питань:

1. Чим, на Вашу думку, обумовлена незначна кількість дітей з профілактичними протезами при дефектах зубних рядів?

2. Як часто звертались пацієнти на корекцію пластинкових протезів з КПЕМ?
3. При яких дефектах зубних рядів і з якого віку Ви рекомендуєте застосовувати запропоновані мостоподібні протези з опорою на вкладках?

Відповідність дисертації вимогам, які пред'являються до наукового ступеня кандидата медичних наук

Дисертаційна робота Махницького Дениса Миколайовича «Профілактика та лікування вторинних зубощелепних деформацій у дітей зумовлених ранньою втратою зубів» на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія, є завершеним науковим дослідженням, у якій отримані теоретичне узагальнення й нове вирішення актуального наукового завдання сучасної стоматології, що полягає у підвищенні ефективності профілактики і лікування вторинних зубощелепних деформацій у дітей, зумовлених ранньою втратою зубів, шляхом удосконалення їх діагностики, профілактики та розробки раціональних способів лікування.

В авторефераті та опублікованих працях автором достатньо повно відображено основні положення дисертації.

Дисертаційна робота оформлена у відповідності до вимог, результати досліджень обґрунтовані і їх достовірність не викликає сумнівів. У роботі зустрічаються поодинокі друкарські описки та невдалі стилістичні вислови, які не мають принципового значення, зауваження не зменшують теоретичної та практичної значення роботи, мають рекомендаційний характер і суттєво не впливають на результати досліджень.

ВИСНОВОК

За своєю актуальністю, метою і завданнями дослідження, змістом, обсягом, науковою новизною, теоретичному і практичному значенню, обґрунтованістю наукових положень, вірогідністю висновків, якістю оформлення та повнотою викладу дисертація Махницького Дениса

Миколайовича «Профілактика та лікування вторинних зубощелепних деформацій у дітей зумовлених ранньою втратою зубів» повністю відповідає п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (Постанова Кабінету міністрів України № 567 від 24.07.2013 р зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18.08.2015 р. № 656), а її автор заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 стоматологія.

Офіційний опонент:

професор кафедри ортодонції

Львівського національного медичного

університету імені Данила Галицького

доктор медичних наук, професор

Мірчук Б.М.

Підпис

проф. Мірчук Б.М.

ЗАСВІДЧУЮ

ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР

ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО

МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

